

Mesilaste hukkumine ja ameerika haudmemädanik, seireuringud Saksamaal

Mesindusloengu kokkuvõte, Tallinna Mesinike Selts, 13.11.2007.a.

Lektor Kalju Korp, PR-4-1.5-6

Mesinduspäev toimus Eesti mesindusprogrammi raames, mida toetab Euroopa Liit

Enamik mesinikke mõistab, et ameerika haudmemädanik (AHM) on väga tõsine ja ohtlik mesilashaigus ja selle nakkusohu märkidele tuleb õigeaegselt reageerida. Eesti Mesinike Liit on oma kirjutistes ja arendustöös juhtinud AHM vältimisele ja tõrjele juhtinud tõsist tähelepanu. Kuid probleemi ohtlikkus väärrib ja nõuab mõningate aspektide kordamist ja rõhutamist, seekord Saksamaa mesilashaiguste uurijate käsitluse põhjal.

Varajases staadiumis AHM spooridega saastatud mesilasperede avastamine on pool probleemi lahendusest. Sageli ei osata ära tunda taudiohtu või märgatakse taudi puhkemist mesilasperes või – peredes liiga hilja. Selle hinnaks on paljude mesilaste hukkumine ja mesilasperede nõrgenemine ning seejärel hukkumine. See viib mesinikult mesilastega toimetamise rõõmu.

Iga mesinik peaks Saksamaa teadlaste arvates vähemalt 2 korda aastas kõik perede haudmekärjed AHM võimaliku esinemise suhtes visuaalselt üle kontrollima, soovitavalt hooaja alguses ja lõpus. Selleks tuleb mesilased kärjelt maha raputada või harjaga puhkida ja kontrollida haudmeala. Raske on AHM tunnuseid märgata vanadelt mustunud kärgedelt. Vähimagi kahtluse korral võetakse pesa keskelt haudme lähedalt kärjest 1-2 supilusikatäit mett või mesilaste talvesööt. Keskmise suurusega mesilast võiks võtta 6 pere koondproovi. Võetud mesi kogutakse tihedalt suletavasse nõusse (purki), millele lisatakse mesilasperede numbrid ja etikett mesila ning mesiniku andmetega. Saksamaa piirkondlikud mesinike ühendused korraldavad igal aastal AHM monitooringu, mille käigus uuritakse meeproove 10% mesilastest. Tulemused kajastatakse mesilate registri kaudu.

Saksamaa kogemused näitasid, et mõneski piirkonnas, kus mesilates ei olnud AHM paljude aastate vältel märgatud, muutusid mesinikud hooletuks. Selle tulemusena levisid nii mesilased kui ka mesinikud oma töövahenditega AHM eoseid ja taud ilmnis korraga suurel alal. Samas kui AHM seiret ja haiguste ilmnemisel ka saneeringut viiakse läbi korralikult, siis on järelkontrolli käigus võetud proovid enamasti eostest vabad. Kui aga ka saneerimise järel ilmneb kohati kõrge saastumusetasemega proove, siis on tehtud saneerimisel vigu või on mesilaste lennuraadiuses osa haigeid mesilasperesid jäänud avastamata. Saneerimisest on kasu vaid siis, kui mesinik ka seejärel järjepidevalt tegeleb võimalike eostekandjate likvideerimisega.

Olenevalt meeproovides avastatud AHM eoste hulgast jaotatakse uuringutulemused erinevatesse kategooriatesse ja vastavalt sellele kavandatakse ka abinõud:

Kategooria 0 - allpool AHM eoste avastamisiiri, seega pole AHM ohtu;

Kategooria 1 - mõõdukas eostehulk, ei põhjusta kliinilist haigestumist, vajab tähelepanu;

Kategooria 2 - kõrge AHM eoste kontsentratsioon, AHM kliiniline haigestumine on kas

juba alanud või puhkeb taud peatselt.

AHM on teavitamiskohustuslik taud. Kohustusliku haigusest teatamise järel toimub ravi veterinaararsti juhendite kohaselt. Haigustõrje nõuab palju tööd ja aega, kuid ainult sel viisil on tulemuseks terved mesilaspered. Võimalikud raviskeemid:

1. Hävitatakse tugevalt haigestunud ja nõrgenenud pered.
2. Haigestunud mesila ülejäänud pered aetakse ümber kärjepõhjale, näljutamisfaas.
3. Puhastamine ja desinfitseerimine kuuma seebikivi lahusega või ülepõletamine.
4. Mittedesinfitseeritav inventar ja vahendid põletatakse.

Tulemuslik AHM tõrje nõuab mesinike, mesilashaiguste asjatundjate, veterinaarasutuste, uurijate ja nõustajate koostööd. Vajalik on mesilashaiguste alane koolitus ja teavitamine mesinikele, samuti erikoolitus mesilashaiguste ekspertidele.

AHM-teemal materjal on esitatud ajakirjas Deutsche Bienenjournal nr. 9-2007 (dr. F.Pohl, V.Ohe).